

Västanbladet

VÄSTRA SVERIGES GENEALOGISKA FÖRENING

Årg 16

1999

Nr 4

Gustavi Domkyrka i Göteborg

Ritad av Carl Wilhelm Carlberg, påbörjad 1802 och invigd 1815.

Fotograferad en vinterdag 1901 av Aron Jonason.

INNEHÅLL NR 4 / 99

MÖTESKALENDERN 3

VALNÄMNDEN 4

ARKIVENS DAG 4

Ewert Arwidsson:

GUNNEBO SLOTT O. TRÄDGÅRDAR .. 5

NYA MEDLEMMAR 7

Lars Gahrn:

C.W.CARLBERG O. GUNNEBO 8

Per Clemensson:

THE BRITISH FACTORY OCH
ENGELSKA FÖRSAMLINGEN 10

Elisabeth Ahldin Dahl:

PILAGÅRDEN I ACKLINGA 14

Per Liljeström, bokanmälan:

GÖTEBORGS FOTOGRAFER 16

SOLDATREGISTER 18

INTERNET, VÄRT ATT PRÖVA 20

LANDET RUNT 21

NÄSTA NUMMER AV VÄSTANBLADET

UTKOMMER I FEBRUARI.

MANUSSTOPP DEN 17 JAN. ÅR 2000.

VÄSTANBLADET

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 GÖTEBORG

Tel. 031 - 13 12 26 (tisd. 10-12, torsd. 10-14)

Postgiro 24 23 85 - 3

Ansvarig utgivare: Per Liljeström 0302-13191

Vänskapen 3 E, 443 34 LERUM

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Per Liljeström och Joel Holger

VÄSTRA SVERIGES GENEALOGISKA FÖRENING

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES

SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Styrelse 1999

Ordf. Lars Olof Lööf, 031 - 40 57 51

S. Vägen 95, 412 63 GÖTEBORG

V.ordf. Tommy Näzell, 031 - 338 08 58

o. bibl. Klarbärsv. 18, 435 43 PIXBO

Sekr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,

Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG

Kassör Ewert Arwidsson, 0520 - 707 39, Göte-
borgsv. 91 A, 461 54 TROLLHÄTTAN

Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20,

Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG

Övriga Ingegärd Almquist-Persson

031 - 44 18 13, Postgången 1 A,

433 04 PARTILLE

Per Clemensson, 031 - 20 65 63

S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG

Maj Löfgren, 031 - 779 24 16

Nimbusg. 1, 417 63 GÖTEBORG

Örjan Nordmalm, 031 - 20 57 27,

Bohusg. 24, 411 39 GÖTEBORG

Suppl. Jan Kartengren, 031 - 97 01 86,

Saltholmsg. 44, 426 76 V.FRÖLUNDA

Per Liljeström, 0302 - 131 91

Vänskapen 3 e, 443 34 LERUM

Sybil Winell, 031 - 16 05 95,

Föreningsg. 16 E, 411 27 GÖTEBORG

ISSN - 1102 - 4453

Kopierad på miljövänligt papper hos

Mediagruppen KOPIERINGEN AB, Gbg

vi möts

MEDELEM !

DU TÄNKER VÄL PÅ ATT DET ÄR DU

SOM ÄR FÖRENINGEN, UTAN DIG BLIR DET INGEN VERKSAMHET !

PROGRAM FÖR HÖSTEN 1999

LÖRDAGEN DEN 13 NOV. Arkivens Dag, se sid 4.

Vid Arkivens Dag är VSGF på Landsarkivet ! Föreningen presenteras med bokbord och planscher i Landsarkivets entréhall kl. 9-14.

MÅNDAGEN DEN 15 NOV. KL. 18.30

Ordinarie höstmöte och föreningskväll på Erik Dahlbergsgatan 36 B. Efter förhandlingar föredrag av LarsOlof Lööf om "Ostindiska sjömäns klädsel och utrustning".

Vid höstmötet skall bl.a. förrättas val av ordförande och övrig styrelse m.m. för år 2000 (se sid 4) samt bestämmas om ev. namnändring av vår förening.

VÅREN 2000

MÅNDAGEN DEN 14 FEBR. KL. 18.30

Föreningskväll på Erik Dahlbergsgatan 36 B med föredrag av sjökapten Lennart Revborn om "Sjömanshusen i Sverige och sjömännen i rullorna".

MÅNDAGEN DEN 13 MARS. KL 18.30

Ordinarie årsmöte. Efter förhandlingarna föredrag av arkivarie Lars Melchior om "Hemförarbåtarna och deras besättningar".

MÅNDAGEN DEN 10 APRIL. KL 18.30

Föreningskväll med föredrag av arkivarie Ann-Christin Alexandersson över ämnet: "Känsö, karantänstationen i Göteborgs inlopp".

LÖRDAGEN DEN 20 MAJ. Preliminär dag för båtutfärd till Känsö.

ANMÄLAN senast 3 dagar före resp. program och i så god tid som möjligt.

Kaffe serveras, mötesavgift 40.- kr.

Ring Stina Börjeson tel. 031 - 25 75 55 eller Karin Holger tel. 031 - 40 85 20.

MYCKET VÄLKOMNA

TAG GÄRNA MED GÄSTER

Entrén till samlingsalen sker genom VSGF:s egen lokal, vilken måste läsas under själva mötet. Kom således i god tid ; vi har öppet 1 timma före varje föreningsmöte.

Samlingsalen rymmer 40 pers. Ev. återbud måste anmälas.

Inför valet av styrelse för år 2000

1999 års styrelseledamöter, som undanbett sig omval:

Ordförande LarsOlof Lööf

Kassör Maj Löfgren

Redan valda för 2000:

Ewert Arwidsson - Joel Holger - Örjan Nordmalm - Per Clemensson

Förslag till omval för år 2000 och 2001:

Ingegärd Almquist-Persson - Karin Holger - Tommy Näzell

Suppleanter, valda för år 2000:

Jan Kartengren

Förslag till omval av suppleanter för år 2000 och 2001:

Sybil Winell - Per Liljeström

Valnämnden ämnar presentera ett komplett förslag till höstmötet den 15 nov.

Vi är tacksamma för förslag från VSGF:s medlemmar.

Valnämnden.

Lördagen den 13 november 1999 är

ARKIVENS DAG

De flesta arkiv i landet har Öppet Hus.

GÖTEBORGS STADSARKIV MED FOLKRÖRELSEARNAS ARKIV.

Öppet kl. 11-17 på Arkivens Dag. Adress: Otterhällegatan 5.

Välkommen för att ta del av utställningar, rundvandringar i magasin och visning av gamla göteborgsfilmer. Det finns möjligheter att köpa böcker, vykort och plancher till specialpriser. Dessutom hålls kl. 14, 14.45 och 15.30 miniföreläsningar under rubriken "Veta mer om Göteborg".

GÖTEBORGS STADSMUSEUMS ARKIV.

Öppet kl. 11-15 på Arkivens Dag. Adress: Norra Hamngatan 12.

Vill Du besöka oss på Arkivens dag, säg till i receptionen, så behöver Du inte betala entré till museet.

LANDSARKIVET I GÖTEBORG.

Forskarsalen öppen kl. 9-15 på Arkivens Dag. Adress: Geijersgatan 1

På Arkivens Dag har vi visning av arkivet kl. 9-14.

SPRÅK- OCH FOLKMINNESINSTITUTET (SOFI) samt

DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I GÖTEBORG (DAG)

Öppet kl. 10-14 på Arkivens Dag. Adress Vallgatan 22.

Visning av arkivet kl 10, 11, 12 och 13.

Du får svar i arkiven !

FOTO: E.ARWIDSSON

Gunnebo Slott och Trädgårdar av Ewert Arwidsson

Västra Sveriges Genealogiska Förenings höstutflykt gick den 25 september till Gunnebo Slott i Mölndal och hade lockat 22 deltagare. Visningen började inne i huset, där efter såg vi på stilträdgården och den engelska parken och slutligen berättades om köksträdgården och dess verksamhet samt den nyuppförda tjänstefolksbyggnaden. Vår mycket sakkunniga guide var Monica Perman. Efter rundturen avnjöt vi en utsökt tillagad lunch med lax och Gunnebos egna ekologiskt odlade potatis och grönsaker.

Själv åkte jag dit med extra intresse, då min egen släktforskning medfört nedslag

på denna egendom. Min morfars farfar Anders Pehrsson tjänade som kusk på Gunnebo 1838-1841 och min morfars far Olof August Pehrsson föddes där 1840.

Gunnebo är en mycket gammal egendom och har en historia som går tillbaka långt före det nuvarande nyklassiska sommarslottets tillkomst i slutet av 1700-talet. 1396 bytte biskop Brynolf Algotsson i Skara bort en del av godset Biskopsbo med namnet "Gunnobodher" till drottning Margareta. Gården Gunnebo omfattade av hävd ett helt hemman och var till 1691 kronohemman, efter 1713 skattehemman och slutligen 1786 frälsehemman.

FOTO: E.ARWIDSSON

1774 inköptes Gunnebo av packhusinspektören och assessorn vid Stora Sjtullen i Göteborg J. U. af Ditmer, som den 28 september 1778 sålde hemmanet vidare till göteborgsköpmannen och bruksägaren John Hall d.ä. (1735-1802). Denne räknades på sin tid som en av landets rikaste män. Han ämnade uppföra ett sommarställe på Gunnebo. Uppgifterna går isär hur namnet Hall skall uttalas. Fonetiken varierar från svenskt "hall" och engelskt "håll" till den skotska släktens egna uttal "hal", som väl därför får anses vara rätt.

Lagfart på sin nya egendom erhöll Hall den 16 juni 1780. Åren 1784-1796 lät han den dåvarande stadsarkitekten i Göteborg Carl Wilhelm Carlberg (1746-1814) planlägga och utföra den vackra anläggningen. Kompletteringar pågick dock ända till 1807. Huvudbyggnaden är av trä och uppförd i fransktaliensk nyklassisk stil. Den rymmer

tre våningar: källarvåning (suterräng), bostadsvåning med salong och övriga paradorum samt övervåning med en del bostads-, sov- och gästrum. Carlberg hade nyåret 1782 återvänt från en fem år lång utländsk studieresa, där han hade influerats av nyklassicismen. Carlberg gjorde själv alla ritningar, inte bara till de enskilda byggnaderna och trädgården, utan även till huvudbyggnadens fasta inredning med dess väggdekorationer, kakelugnar m.m. samt till de enskilda möblerna. Större delen av dessa originalritningar finns bevarade. Figurskulpturer, reliefer och övrig plastisk utsmyckning är gjord av den italienske skulptören Gioacchino Frulli (1766-1801). Gunnebo tilldrog sig redan under byggnadstiden stor uppmärksamhet. Alla besökare lovordade den vackra naturen, det underbara läget mellan Rådasjön och Stensjön och arkitektens konstnärliga förmåga. Gustav III besökte t.ex. Gunnebo två

NYA MEDLEMMAR t.o.m. sept 1999

Berg, Gun-Britt	Bankogatan 25, 414 80 Göteborg	tel. 031-823906
Engman, Anita	Virvelvindsgatan 18 D, 417 14 Göteborg	031-237163
Engman Zetreaus, Anna-Lisa	Arbetaregatan 2, 417 57 Göteborg	031-223880
Hägman, Bertil	Nils Kaggs gata 19, 254 54 Helsingborg	042-217171
Lindqvist, Lars	Helge Källas Väg 15, 433 31 Partille	031-443660
Wettergren, Erik	Traneredsvägen 62 B, 426 77 V.Frölunda	031-294908

Välkomna i föreningen !

gångar 1788 och Johan Tobias Sergel var där 1801.

John Hall d.ä. var gift med Christina Gothén. Till'sammans hade de barnen John Hall d.y. och Christina. Gunnebo tjänade som änkesäte 1802-1825. Den konstnärligt begåvade men opraktiske John Hall d.y. förlorade sin stora ärvda förmögenhet i en konkurs 1807 och dog utfattig i Stockholm 1830. Gunnebo såldes på auktion 1833 och under 1800-talet passerade ett flertal ägare, såsom Carlsson, Barclay, Gibson, Cavalli och Denninghoff. Den sista privata ägaren var Hilda Sparre född Denninghoff, som avled 1948. Efter hennes bortgång inköptes gården av Mölndals stad och tillträdde den 1 juni 1949. Egendomen är nu kulturhistoriskt byggnadsminnesmärke och naturreservat. Med stöd från staten och EU lade Mölndals kommun 1995 upp ett program för att återskapa anläggningen så som den var på John Halls tid och därige-

nom kunna ge besökare en upplevelse av livet på ett lantligt 1700-talsgods.

De mesta fakta har jag hämtat ur "Gunnebo-Vägledning" av Göran Axel-Nilsson (tryckt 1966) och där finns mer information att finna för den intresserade. En annan intressant bok om familjen Hall, som jag vill rekommendera, är Sophi Elkans "John Hall - en historia från det gamla Göteborg". Utgiven första gången 1899 men nytryckt 1993 !

Vad hände då med min anfader kusken ? Tyvärr blev jag inte mycket klokare. När han var på Gunnebo under Barclays tid hade flyglarna brunnit ner. Tjänstefolksbyggningen är en modern skapelse efter Carlbergs ritningar och fanns inte. Förmodligen bodde kuskfamiljen vid denna tid ihop med övrig personal i närheten av lantgårdens ekonomibyggnader.

Lokalansvarig. Vi i VSGF har en så fin lokal på Erik Dahlbergsgatan, men även den behöver städas upp emellanåt. Styrelsen efterlyser någon medlem eller kanske ett par, som har intresse av att bli lokalansvariga och sköta om det oundvikliga behovet att ta sig an golv, wc o.d. Ett stort tack utlovas ! Styrelsen

En hängiven och något inbunden arkitekt

Stadsarkitekten Carl Wilhelm Carlberg ritade många byggnader i Göteborg, men Gunnebobygget kom att följa honom under hans verksamaste år. Carlberg bodde tidvis på Gunnebo, där han och hans dräng hade var sitt rum i norra flygelbyggnaden. Följande text om personen och arkitekten Carlberg återges från boken "Carl Wilhelm Carlberg och Gunnebo" av Lars Gahrn, utgiven av Mölndals Museum 1997.

Vissa omdömen om Carlberg som människa och yrkesman finns bevarade. De är intressanta, eftersom hans egenskaper avspeglas i hans verk och i hans verksamhet.

Vi börjar med Carlberg som yrkesman. Johan Alströmer ger honom betyget, att han "har ganska god insikt i arkitekturen" och "även ritat ovanligt väl." Hans intresse för arkitektur var stort: "Han har ej ögon för något annat än att se stora hus och kyrkor." När sällskapet skulle lämna Rom*), ville Carlberg stanna: "Carlberg var nästan hängfärdig och hade tårar i ögonen.... jag har aldrig sett honom så ledsen." Man stannade ytterligare någon tid. I Rom finns ett överflöd av "stora hus och kyrkor". Man förstår därför, att Carlberg hade svårt att slita sig. Samma svårighet att slita sig lös drabbades han av i Paris. Han begärde att få göra en avstickare till Paris, där han skulle uppehålla sig "högst 6 veckors tid". I själva verket blev han borta 19 månader! Väl hemkommen får han goda betyg för sin yrkesskicklighet. Christina Hall skriver 1792: "Vår arkitekt är mycket skicklig - men på samma gång alltför långsam". Sergej är mycket erkännam år 1801: "Sedan jag har beskådat Gunnebo, värderar jag Carlberg oändeligen." Fem år senare skriver Petter Jacob Hielm: "Major Carlberg är sta-

dens architect, om hvars skicklighet de redan uppförda husen vittna..."

För att gå över till Carlberg som människa kan nämnas, att Johan Alströmer vid flera tillfällen under resan blev förargad över sin tecknare: "Carlberg är den confusaste, distraiteaste och tafattaste människa jag känner, så att jag måste göra allt själv, till och med servera honom. Du känner min lättja, men han är positivt dubbelt så lat som jag, har långt svårare att komma ur sängen och lovar allt, ja ja, jo jo, men han gör ändock ingenting, och då han skall hjälpa till med något så är det alltid så 'gaucht' att jag måste göra om det." En annan gång är han trött på både resan och sin tecknare: "Så är jag redan mer än mätt på resan - i synnerhet för de knävla penningeutgifterna, som ständigt äro obegripligt dryga. Min reskamrat är just ej heller gjord för att uppmuntra någon människa, ty han är alltid som ett stycke träd, som varken hör eller ser, förrän jag stöter på honom. Antingen tiger han eller svarar ja och nej, så att det ofta händer, att vi kunna åka ihop en hel dag utan att vi tala fyra ord med varandra. Han har ej heller frågat det minsta efter resan utan allt besväret har varit min lott." Arvid Baeckström berättar vidare: "Carlbergs erbjudande och försök att hålla kassan - en ledsam detalj som Alströmer var glad att

Skisser till trädgårdsurnor för Gunnebo av C.W. Carlberg

slippa från - förde till ännu mer ökade utgifter.”

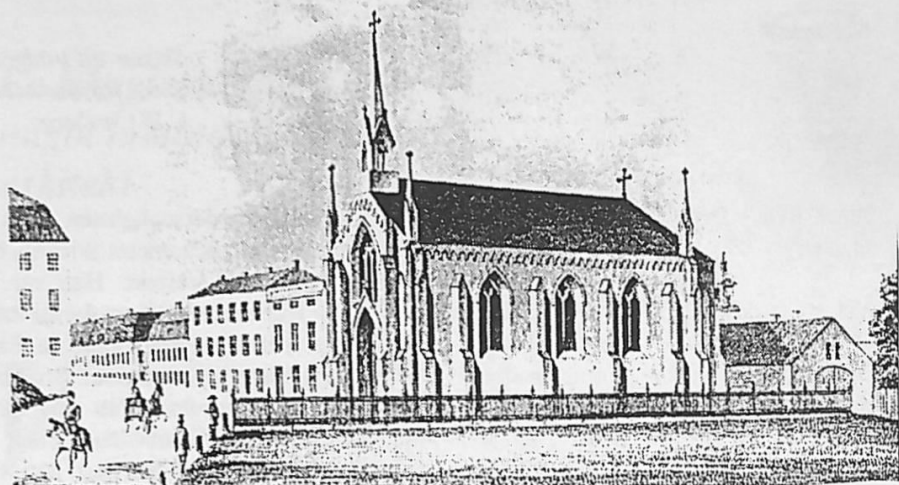
Vid ett tredje tillfälle kallade Alströmer Carlberg för “det lata, tröga och besynnerliga orginalet”. Carlbergs egna omdömen om sig själv stämmer överens med en del av vad Alströmer har att säga. Han skriver: ”Men jag vet, hur illa jag muntligen bringar fram, vad jag har att säga.” Han beklagar även sin “medfödda timidité” (blyghet, tillbakadragenhet).

Christina Hall skriver vid ett tillfälle, att Gunnebo och Carlberg alltför mycket tömmer kassan och prövar “vårt” - hennes och makens - tålmod. Vid ett annat tillfälle klagar hon över, att han ibland går in till henne och hennes bror i arbetskläder. År 1806 vittnar Petter Jacob Hielm om “det beröm, som hvar inbyggare lämnar honom för dess hederliga character och uppförande i allt det öfriga.” Ett och annat kan utläsas om Carlberg ur hans verk. Efter att ha besett Gunnebo skrev Sergel: “Jag har funnit en man, som är bestämd i sina grundsatser”. - - - Hans ställning var inte sådan, att han kunde sätta makt bakom orden. Därför var han hänvisad till att utförligt och ihärdigt redovisa sina sakska. Inte desto mindre säger det litet grand om hans personlighet, att han lyckades undvika bråk och hårda ord. Han tycks mycket riktigt ha varit präglad av en viss “timidité” och saktmodighet, vilka inte uteslöt vara sig bestämdhet eller ihärdighet. Utsagorna och slutsatserna ger en god bild av Carlberg och en

god förståelse av personligheten. Han var mycket intresserad och erkänt skicklig, både som tecknare och arkitekt. Han var helt inriktad på arkitekturen. Några övriga intressen har inte satt några spår i källorna. Familj saknades, ty han förblev ungar. Som människa gjorde han intryck av att vara förvirrad, tankspridd och tafatt. Både enligt Alströmer och Christina Hall har han varit mindre skicklig vad det gällde att begränsa utgifterna. Han var fäordig och kunde inte så lätt få fram vad han ville säga. En viss tillbakadragenhet fanns där också och en viss vårdslöshet vad klädseln beträffar. Sådana är ofta personer med så starka intressen, att de lever i sin egen lilla värld. De sluter sig inom sig själva, eftersom de är upptagna av sina egna tankar, och följer dåligt med i vad som sker omkring dem. De tänker mycket men talar föga. Kläder och pengar är andrahandsfrågor. På grund av Carlbergs eftertänksamma läggning var hans uppfattningar genomtänkta, och därför var åsikterna bestämda. Eftersom arkitekturen betydde mycket för honom, var han noggrann och ville han åstadkomma det bästa. Man förstår därför både, att Christina Hall tyckte honom vara långsam och tålmodsprövande, och att Sergel fann hans arbete gott.

---

*) Johan Alströmer och C.W. Carlberg, som tecknare, gjorde en Europaresa tillsammans. Under åren 1777 - 82 besöktes Danmark, Tyskland, Belgien, Nederländerna, London, Paris, Rom, Neapel, Wien, Berlin och återigen (Carlberg ensam) Paris.

ST. ANDREW'S ENGLISH CHURCH 1859

The British factory och Engelska församlingen i Göteborg av Per Clemensson

Redan i stadens privilegier 1621 fastslogs att två av de sex rådmännen i stadens styrelse skulle vara skottar och redan 14 år efter stadens grundande etablerades 1635 ett engelskt handelsföretag (bestående av de engelska handelsmännen Knipe, Horner, Wright, Wilkinson och Almond), som förhandlade till sig lägre tull å järn, tjära och ylletyg i Göteborg. Man kan i Göteborgs tolagsräkenskaper konstatera att t ex Wright exporterade trä, bl a master, till London. Efter Londons brand 1666 ökade handeln med trä över Göteborg avsevärt. Det brittiska inslaget i Göteborg var alltså redan under stadens första århundrade betydande och man återfinner engelska köpmän i dess tolagsräkenskaper, magistratsprotokoll och domböcker m m. Av uppuds- och lagfartsprotokoll framgår, att en rad briter slog sig ner i Göteborg och kom att äga fastigheter i centrala staden.

Från 1691 nämns det en engelsk församling i Göteborg och på 1690-talet organiserades en hjälpkassa, som kom att kallas "The British Poor Box" och som förvaltades av brittiska handelsmän i Göteborg. Även församlingen i Stockholm tycks ha samband med inrättandet av en fattigbössa (tillkommen omkr år 1700). Kassorna bestod i huvudsak av avgifter som erlades av de brittiska fartyg som anlöpte resp hamn.

The British Factory

Handelsmännen i Göteborg sammanslöt sig till en förening "The British Factory", som hade till uppgift att bistå medlemmar och hjälpa landsmän på tillfälligt besök i staden. 1699 övertog denna ansvaret för "The Poor Box" och drev den vidare. I arkivet för The British Factory finns räkenskaper för fattigkassan från 1698; i dessa upptages avgifter för strandade sjömän, medicin till en smitt-

koppssjuk sjöman, begravningskostnader m m. Räkenskaperna finns i obruten svit till våra dagar och i landsarkivets expedition finns ett särskilt personregister till fattigkassans räkenskaper 1698-1855, upprättat av fröken Lizzie Waern 1963. I detta återfinns de kända brittiska familjerna Barclay, Carnegie, Chalmers, Dickson, Gibson, Hall, Keiller, Lyon, Seaton, Tarras, Thorburn och Wilson. I övrigt finns i arkivet föreningsens protokoll och korrespondens 1729-1991 samt vissa ämnesordnade handlingar, tryck och fotografier.

Arkivet har i landsarkivet beteckningen B 17 The British Factory och det överlämnades 1958 till landsarkivet. För lån ur arkivet skall samma regler gälla som för svenska kyrkoarkiv.

Engelska församlingen

Vid grundandet 1731-06-14 av Ostindiska kompaniet fanns briter med i ledningen, främst av dem Colin Campbell, som samma dag som dagtecknandet av kompaniet blev svensk medborgare. En rad briter kom att tjänstgöra som superkargörer vid kompaniets olika expeditioner. Linné nämner vid sitt besök i Göteborg 1740 det starka engelska inslaget och namnger en rad brittiska köpmän, bl a Campbell, Irvine, Pike, Metcalfe, Ross, Maule, Elliot, Ouchterlony. I augusti 1741 anhöll Campbell å sina tidigare landsmäns vägnar om religionsfrihet för den engelska reformerta kyrkan, vilket beviljades i samtliga svenska städer utom Karlskrona; 1747 hemställde Campbell hos biskopen i Göteborg om att få hålla allmän gudstjänst på engelska, vilket vägrades honom; beslutet överklagades hos Konungen, som förklarade domkapitlets beslut som olagligt

och för gudstjänsterna hyrdes en lokal i fastigheten Smedjegatan 7 i det s.k. Nederlagshuset och en präst George Nash införskaffades från England. Campbell dog 1757 och i hans bouppteckning upptages betydande belopp till den engelska församlingen i Göteborg för uppförande av en kyrka. 1759 byggdes ett stenhus i hörnet Sillgatan vid Östra hamnen, vari inrättades en större kyrksal, där församlingen i nära hundra år höll sina gudstjänster. Sedan 1822 kallar engelska församlingen själv sin präst och lyder under biskopen i London.

Efter en inledande insamling av medel 1852, - £ 1.544 (den totala kostnaden kom att utgöra £ 4.339) - kunde planerna på att bygga en kyrka sättas i verket. Adolf Wilhelm Edelswärd (Hagakyrkans arkitekt) engagerades som arkitekt och St Andrew's church vid Hvitfeldtsplatsen kunde invigas den 30 nov 1859. De dominerande donatorerna var familjen Dickson och Hichens samt David Carnegie och George Seaton.

Församlingens och kyrkans arkiv har redovisats särskilt i den med The British Factory gemensamma förteckningen B 17.

Den äldre delen av kyrkoarkivet ingår dock av naturliga skäl i The British Factory's arkiv. Till församlingens arkiv har kyrkobokföringen (födelse- och vigselböcker 1774-1897 samt dödböcker 1832-1897 med bilagor), kyrkans protokoll och räkenskaper 1827-1992 samt tryck och foton förts. Församlingen hade 1747-1873 rätt till officiell folkbokföring och dess medlemmar återfinns delvis även bokförda i den svenska kyrkobokföringen (bl a i Göteborgs Kristine tyska församling). Personregister till kyrkoböckerna finns i landsarkivets expedition.

Arkiv med brittiska inslag

Följande arkiv i Landsarkivet i Göteborg har inslag av brittiskt ursprung.

Föreningsarkiv

- B 1 Handelsföreningens i Göteborg arkiv omfattar bl a föreningens protokoll fr o m 1756, vari ett flertal brittiska köpmän återfinns biograferade i samband med inval i föreningen.

- B 33 The Royal Bachelor's Club bildades 1769 och i ledningen för klubben fungerade delvis briter. Arkivet innehåller protokoll 1843-, medlemsförteckningar 1769-, korrespondens och räkenskaper.

Företagsarkiv

- C 5 Firma M W

Rhedin drev delvis handel på England och i arkivet finns viss korrespondens med kunder i Storbritannien (brevskrivarregister).

- C 4 Waern & Co drev i huvudsak handel med järn och trä och affärsförbindelserna med England var intensiva. Arkivet omfattar en betydande brevsamling 1844-1904, vari ingår en rad brittiska brevskrivare; till serien finns brevskrivarregister.

- C 6 Handelshuset Ekman & Co drev handel över hela världen företrädesvis med papper, trä och järn. Korrespondensen omfattar tiden fr o m 1764 och den återfinns arkivlagd efter år och kund. Familjen Ekman hade stark anknytning till t ex familjen Carnegie.

- C 16 och 28 D Carnegie & Co:s arkiv omfattar dels handlingar från handelsverksamheten och dels från industriverksamheten (Lorenska bruken). Häri ingår även vissa handlingar rörande familjen Carnegie.

- C 26 Adolf Bratt & Co AB:s verksamhet var inriktad på kol- och rederibranschen och linjefart drevs på England. Arkivet om-

fattar slutet av 1800-talet och 1900-talet.

- C 59 Wilson & Co grundades i Göteborg av J W Wilson 1843 och kom att ombesörja emigrantrafiken mellan Sverige och England och blev Sveriges störste exportör av havre. Firman handlade tidvis posttrafiken mellan Sverige och England. Tyvärr är arkivet endast fragmentariskt bevarat för äldre tid.

JAMES DICKSON 1784-1855

- C 82 Thorburn-arkivet omfattar dels släkthandlingar och dels släktens affärshandlingar, som berör särskilt spannmålshandeln med Storbritannien. I arkivet ingår en omfattande korrespondens med familjen i Skottland.

- C 118 Jonsereds Fabriks AB:s arkiv omfattar det av familjen Gibson grundade industriföretagets handlingar från äldsta tid.

- C 168:1 Keillers Mekaniska Verkstads arkiv ingår i Götaverkens arkivbildning och omfattar dess äldsta tid.

- C 107 I Katrinefors AB:s arkivbildning ingår ett par brittiska arkivrester såsom nr 7 Alex Barday & Co (avräkningsbok 1822) och som nr 8 J Dickson & Co (korrespondens 1825-1872).

Släkt- och personarkiv

- A 228 Gibsonska släktarkivet omfattar släkten Gibsons arkivbildning under fem generationer. Den äldste William Gibson var fabrikant och skeppsredare i Abroath, Skottland. Hans son William Gibson inflyttade 1797 till Sverige och tog anställning hos James Christie i Göteborg. År 1806 blev han medlem av handelsföreningen och 1808 vann han burskap och började driva egen handel, bryggeri, segelväveri, replageri i Majorna. 1809 bildade han bolaget Gibson & Co för att 1833 tillsammans med Alexander Keiller starta ett gjuteri vid Jonsered. Alexander Keiller utträdde 1839 och företaget ombildades till familjeföretaget William Gibson & Söner, i vilket William Gibson III efterträdde fadern 1857 vid dennes död. När han i sin tur avlidit 1865 blev bröderna James och David disponenter och 1873 ombildades aktieföretaget till Jonsereds Fabriks Aktieföretag. William Gibson IV övertog ledningen och efterträdde 1917 av kusinen John James Gibson och sonen William Gibson. Utlån ur arkivet får endast ske efter tillstånd av landsarkivarien. Till arkivet finns omfattande brevskrivarregister.
- A 14 Släkten Nonnen på Liseberg (se GLA Dokumentet nr 2: 1999)
- A 358 Konsul Oscar Ekmans privatarkiv omfattar en betydande brevsamling med

DAVID CARNEGIE 1813-1890

David Carnegie 1839-1886.

- A 200 Kommerserådet James Dicksons samling omfattar ett fåtal brev från tiden 1812-1899.

- A 293 Keillerska samlingen omfattar en rad familjedokument, brev och privata kassaböcker. Dessutom finns här flera släktutredningar och släktminnen.

OBS. I Landsarkivets i Göteborg expedition finns ett brevskrivarregister på kort, vilket omfattar samtliga brevskrivare i landsarkivets registrerade brevsamlingar.

Litteratur

- Ashton, John R: A short history of the English Church in Gothenburg 1747-1997. 1997.
- Townshend, S och Adams, H J: History of the english congregation and its association with The British Factory Gothenburg. Göteborg 1946.
- Edvall, Karin: Familjen Nonnen på Liseberg. 1999.
- Fahl, Magnus: The Royal Bachelor's Club 1769-1949.

Publicerat som Dokument hos Landsarkivet i Göteborg 1999-06-30.

Nyåret 1999 utkom Elisabeth Ahldin Dahls bok *JÖNS HALL OCH ANNA MORMAN OCH DERAS ÄTTLINGAR*.

Ur denna har vi lånat följande beskrivning av ett officersboställe.

Pilagården i Acklinga

Grunderna för den Svenska armén var indelningsverket som genomförts under Karl XI:s regering. Bönderna underhöll soldaterna med lön, kläder och föda samt ett eget torp att bo i. Befälet avlönades av därtill anslagna gårdar inom regementets och kompaniets område. Officerarna bodde i en redan befintlig gård eller i ett nybyggt boställe som uppförts enligt fastställda ritningar.

Befälsboställena liknade vanliga bondgårdar. Officeraren var skyldig att underhålla byggnaderna och när han fick avsked eller en ny tjänst kontrollerades gården i detalj av en särskild nämnd och utförliga protokoll upprättades. Officeraren måste ersätta allt som förfallit men fick ersättning av sin efterträdare för gjorda tillbyggnader. Om han dog i fält brukade familjen få ett nådeår, men sedan måste de avflytta.

Pilagården i Acklinga var tjänsteboställe för fältväbeln Petter Gustav Hall och efter honom hans son Johan Hall. Alla husesynsprotokoll från deras tid, 1739-1777, finns bevarade i Landsarkivet i Göteborg. Många av Anna Christina Halls jordbrukande ättlingar ägde, arrenderade eller bodde i liknande gårdar, men då byggnader från 1700-talet sällan finns bevarade kan det vara befogat att beskriva bostället under denna tid. Enligt husesynen den 25 juni 1739 bestod Pilagården som följer (bibehållen stavning).

Pilagården 1739

Mangården

1. En sätestugu norr på gården med stugu 13½ aln lång, 8½ aln bred och 2 aln hög, till väggar och tak behållen, undantagande en takkrok låssas hwaraf mullkloffen givit sig. Golf i stugan med spis, ugnen behållit (=vålhallen) men i fönstren rutor

sönder. Taket på södre sijden täckt med halm och öfsat med näfver.

2. En Byggning söder om gården bestående i en stugu som för gårdens storhets skull anses för giäststugu samt en cammar med förstugu 19½ aln lång, 8½ aln bred, den tillskiftade lilla östra cammaren anses som onödig, det öfriga till weggar och tak behållit. Dito golf i stugun med dörr och gång järn, dörrfoder sammaledes. I stugun 2ne fönstergluggar, 2ne fönster på södra väggen och ett på norra, 2ne rutor sönder i de södra. Spis med träspjäll.

3. En bod öster om gården 7 alnar lång, 6 alnar bred nyligen uppbyggd, till vänster hus och miöhlbod.

4. En bod norr på gården till sädesbod 5½ alnar lång, 7 alnar bred, 3 alnar hög.

5. Redskapshus nordväst från gården 6 alnar långt, 7 alnar bredt, tarfweliget (=dåligt).

6. Hemlighus odugligt, bygges.

7. Stagvet kringom gården tarfweligit.

Utomgården

8. Torke och mältehus, öster och norr ifrån gården till väggar och halmtak tarfweligit, men mältekuvarna förbättras.

Badstuguugnen upplagad.

Ladugården

9. En stall västan i mangården 9 alnar lång 7½ bred, 4 alnar hög, till väggar, tak och inrede behållen.

10. Fäähuus norr i ladugården 11½ alnar långt, 8½ bredt, med ränne öfwer, till väggar och tak behållit, alene Svillen på norra sidan förrutin (=förruttad), en annan insättes.

11. Ett fäähuus söder i ladugården 11 alnar långt, 8½ bredt, nyligen uppbyggd med behållit halmtak värderas. Men hälften af tilldet fattas, som inlägges och båsar förfär-

digas, som bristande äro på ena sijden.

12. Fäähuus näst intill det förstnembda fäähuset till väggar, tak och golf behållit, 6 alnar långt 7 bredt med Ränne eller skulle öfwer, Rösste öfwer samma tillägges med 2 lass wirke.

13. Swijnorr för ladugården uppskiftat intill 3 rum med 4 Kiutar 4½ alnar långt alnar bredt, till väggar och tak behållit.

14. En loge med 2ne lador söder i ladugården 25 alnar långa 10 alnar breda 4½ höga till väggar och tak behållit.

15. En loge med 2ne lador väster i ladugården 16½ långa, 10 breda, 4½ höga, nyligen uppbyggd, med behållit tak, logålf, men Bäckarna böra förhöyas med 2ne omslag, dörr till logen göres å nyo med låås, loränne samt en dörr fattas.

16. Broarna i ladugården är ännu en dehl oförfärdiga som böra förfärdigas.

Gierdesgårdarna

17. 937. fambnar behållit

263. fambnar kan repareras för
½ öre alnen.

28. fambnar alldeles odugliga göres
å 1 öre alnen.

18. Åker och äng i godt bruk.

Summa

19. Skoug samfelt med byalaget till gårdsla och wedeband, och något smått ladutimber, illa medfaren.

20. Fiska något ringa i en Bäck som går genom Bysens ägor och ringa värde.

21. Humlegården är mäst ödelagd för jordens sankhets skull som skall wara orsaken att han intet kunde bära någon frukt.

22. Torp intet, allena en liten Backestugu.

23. Kåhlgård tarfwelig, men andra eller flere lägenheter finnes intet.

Forts. nästa sida

Pilagården år 1777

Enligt husesynen vid Johan Halls frånträde hade han 1765 till- och ombyggt mangårdsbyggnaden till nästan dubbla storleken - den var nu 25 3/4 alnar lång, 9 alnar bred och

4 1/4 alnar hög. Byggnaden bedömdes vara i behov av nytt tak bestående av 12 tjoghalm, näver till öfsning, ny torv och nya mullkloftar. De åtta knutarna skulle brädfostras.

GÖTEBORGS FOTOGRAFER

Ateljéer och yrkesmän 1840-1910. Bokanmälan av Per Liljeström

LarsOlof Lööf, arkivarie vid Göteborgs Stadsmuseum, har under en lång följd av år studerat och forskat kring de fotografier som varit verksamma i Göteborg. Det är ett synnerligen gediget arbete han nu framlägger från trycket.

Fler än 200 fotografier presenteras mer eller mindre utförligt, ofta beroende på den tid de var verksamma i stan. Många (de flesta?) kan betecknas som dagsländor. Ofta var de ambulerande fotografier på genomresa eller ute på en fotograferingsturné runt Norden eller bara runt Sverige. Enligt passnoteringarna i Landskansliet har många varit i Göteborg kortare tid än tre månader, ofta under det ljusa sommarhalvåret.

LarsOlof Lööf har lagt ner stor möda att få fram korrekta uppgifter om födelsetid och -plats liksom när och var de avlidit. Därtill har han tagit reda på fotografernas föräldrar och eventuell maka. Genom detta arbete är det lätt att se att många av fotograferna övergivit sitt patronymikon och antagit ett släktnamn.

Många fotografier var danskar (ca

30) och tyskar (ca 20), men också andra nationaliteter (ca 20) har hittat till Göteborg. Nästan 30 stycken var kvinnor av sammanlagt drygt 300 fotografier.

De fotografier, som verkade i stan under längre tid, har också givit upphov till längre kapitel. Den fotograf som får mest utrymme är (naturligtvis) Aron Jonasson, som i olika perioder verkade som fotograf med egen ateljé. Men han startade sin yrkesbana som journalist vid den nystartade Göteborgs-Posten. Det var D.F. Bonnier som 1 december 1859 anställde Jonasson. Aron Jonasson är välkänd som Oscar II:s hovfotograf och 'hovvitsir'. Jonasson räknas som göteborgsvitsens fader.

Carl August Johansson var en fotograf som ofta hamnade inför skranket. Han var inte ensam om att inte kunna betala hyran. Det råkade de flesta fotografier ut för. Men Johansson råkade gång på gång i tvister som drogs till rådhusrätten. Troligen emigrerade han till USA, när han lämnade fängelset 1892.

Axel Lindahl fotograferade hus och herrgårdar. Dock är fotot på sidan 132 inget bra exempel. Utförde han alla sina uppdrag lika illa som detta var han ingen bra fotograf. Restitution heter tekniken som rätar upp (störande) störtande linjer. Jämför denna bild med Aron Jonassons strålande bild på Gustavi Domkyrka på sidan 105. (Se sid 1 av detta Västanblad).

UTSIKT FRÅN SKANSEN KRONAN ÖVER HAGA.

FOTO: JAN PETER PETERSON 1870

En fransk fotograf, A.C.T. Neuburg, är förmodligen Göteborgs förste fotograf. Han kom hit regelbundet mellan 1835 och 1851 som handlande och handelsfullmäktig. År 1840 hade han med sig en daguerrotyp-kamera och introducerade då fotografiet i Göteborg.

Carl Mikael Olson representeras av ett foto som föreställer pansarskeppet Dristighetens stapelavlöpning vid Lindholmens varv. Som gammal lindholmare vill jag gärna förmedla en anekdot som berättades för mig på 1950-talet. *Dristigheten skulle sjösättas, men den gled inte av stapeln bädden. Det dröjde några dagar innan man fick loss slädlåsarna och raskt döpte göteborgshumorn om fartyget till Fastigheten.*

Fotografen Jan Peter Peterson introducerade foto på siden- och linnedukar lagom till julen 1866. I reklamen rekommenderas dukarna till halsdukar, näsdukar, handdukar och servetter. Samme man måste betecknas som en föregångsman när det gäller topografiska kort i Göteborg. Utsikten - år 1870 - från Skansen Kronan på sidan 171 är ett lysande exempel på detta. (Se bild ovan).

Kompanjonerna Vogel och Dienstbach introducerade stereofotot i Göteborg på 1860-talet.

Göteborgs Fotografier innehåller ett fullödigt personregister samt utförliga käll- och litteraturförteckningar.

Till sist vill jag nämna notförteckningen, som jag inte tycker om. Noter i ett verk som detta är nödvändiga, men jag vill ha dem som fotnoter och inte som slutnoter. Not 286 är ett exempel på en uppgift som jag gärna ville haft på kapitelsidan när jag läste om Johan Alfred Peterson.

Boken är trådbunden med hårda pärmar i s.k. linneband med ett glättat konvolut. Starkt och snyggt.

Fakta

Göteborgs Fotografier, Ateljéer och yrkesmän 1840-1910.

Utgiven på eget förlag,
Rundqvists Boktryckeri, Göteborg, 1999.

ISBN 91-630-7742-6. Pris 400.- kr.

Beställes hos LarsOlof Lööf,

Göteborgs Stadsmuseum,

Norra Hamngatan 12, 411 14 Göteborg

Soldatregister

Sedan början av 1980-talet har allt fler regionala soldatinventeringar startat. Dessa har till uppgift att belysa den indelte soldatens liv när han inte var på kommenderingar eller möten.

- Vilka var det som sökte sig till indelningsverket ?
- Vad hade soldaten för social bakgrund ?
- Vad hade soldaten för yrke brevid det militära ?
- Vad blev det av honom när han slutade som aktiv ?
- Hur stor var familjen i de små soldattorpen ?

Under indelningsverkets ca 220 år var ungefär 300 000 man i direkt kontakt med organisationen. Om man därtill lägger att varje soldat var gift och hade fem barn blir det ca två miljoner människor som kommer att registreras.

I registreringsarbetet är det soldatens civila liv, som skall sammanföras med det militära. I databaser matas uppgifter från kyrkoböcker och militärt rullmaterial in och sammanställs. Våren 1999 fanns uppgifter om ca 110.000 soldater införda.

För alla som har en soldat i släkten, kan kanske något av registren vara till hjälp. Har Du uppgifter om någon indelt soldat, sänd den till det register där Du tror uppgiften hör hemma, eller till Centrala Soldatregistret, så sänder de dem vidare.

Vid några av registren görs med hjälp av hembygdsrörelsen en soldattorpsinventering, där man kan få reda på om det finns

något kvar av torpet.

Nedan följer adresser till kända soldatregister - om inte Ditt område finns med, vänd Dig till Centrala Soldatregistret, så får du hjälp till rätt register.

OBS: Som forskare är det viktigt att Du vid förfrågan medsänder så mycket uppgifter Du har om soldaten, för att soldatregistren säkert skall hitta rätt soldat.

Centrala Soldatregistret

Garnisonsmuseet MEK B 9, Box 604,
541 29 SKÖVDE .Tfn: 0500-46 58 33,
Fax: 0500-46 50 91. Björn Lippold,
E-post: bjorn.lippold@swipnet.se

Krigsarkivet

Banérgatan 64, 115 88 STOCKHOLM
Tfn: 08-78 24 100, Fax: 08-78 26 976
Lars Ericson.

Blekinge båtsmansregister

Blekinge Släktforskarförening,
Hagvägen 23, 370 10 BRÄKNE-HOBY
Bror E Jönsson, Tfn: 0454-197 90,
Fax: 0454-197 90

E-post: rune.kronkvist@telia.com
Regemente: Samtliga båtsmän i Blekinge.

Soldatregistret Bohuslän

Bohusläns Försvarsmuseum, Regements-
parken, 451 34 UDDEVALLA
Gunnar Höök. Tfn: 0522-380 10.
Fax: 0522-339 72.

Regemente: Bohusläns regemente

Soldatregistret Gotland

Kjell Olsson, Åkerstigen 12,
621 50 VISBY. Tfn: 0498-21 05 14.
Hem: 0498-21 11 57.

TECKNING AV ALBERT EDELFELT

E-post: tjelvar@swipnet.se

Regemente: Samtliga roterade båtsmän. Artillerister 1645-1800 på Gotland.

Soldatregistret Gävleborg

Forskarföreningen Släkt och Bygd, Box 277, 821 23 BOLLNÄS. Gösta Sandqvist

Regemente: Hälsinge regemente.

Avgift: Svarskuvert med porto samt 50 kr/tim vid forskning.

Båtsmansregistret Halland

Klas Göran Stehn, Nybyvägen 36, 311 37 FALKENBERG. Tfn: 0346-123 13

Regemente: Södra & Norra Hallands båtsmanskompanier.

Avgift: 50 kr/tim + porto.

Jämtlands soldatregister

Karl Göran Eriksson, Gröna gatan 10B, 754 36 UPPSALA

Regemente: Jämtlands fältjägerregemente, Jämtlands kavallerikompani, Artilleriregementets personal vid skansarna i Jämtland/Härjedalen 1695-1848. (Även vapenslagens befäl ingår).

Avgift: 50 kr/tim + porto

Soldatregistret Kronoberg

Föreningen Ryssby Släktforskare, Kungsvägen 23, 341 76 RYSSBY

Regemente: Kronobergs regemente

Avgift: 50 kr/tim + porto.

Soldatregistret Närke

Bengt Hammarström, Villagatan 19, 691 41 KARLSKOGA. Tfn: 0586-365 87

E-post: bengt.hammarstrom@swipnet.se

Regemente: Närke regemente.

Soldatregistret Skaraborg

Stifts- och landsbiblioteket, Box 194, 532 23 SKARA. Tfn: 0511-320 32.

Fax: 0511-320 69

Regemente: Indelt manskap i Skaraborgs län.

Skånes Knektregister

Skånes Genealogiska Förbund, Box 1672, 221 01 LUND.

Regemente: Skånska husarregementet, Skånes dragonregemente, Norra Skånska regemente, Södra Skånska regemente.

Avgift: 5 kr/förfrågan, min. 30 kr + 5 kr porto, bifogas som frimärke

Soldatregistret Småland

Smålands militärhistoriska museum, Box 1005, 575 28 EKSJÖ.

Tfn: 0381-182 63. Fax: 0381-185 43.

Magnus Ragnarsson.

Regemente: Jönköpings och Kalmar läns indelta fotfolkregemente, indelta båtsmän på Öland.

Avgift: Större utredning, ex. samtliga soldater i en rote 100 kr.

Soldatregistret Uppland

Föreningen Släktforskare i Uppland, Sköldmövägen 15, kv. 754 40 UPPSALA

Regemente: Indelt manskap i Uppland.

Avgift: medsänd frankerat och adresserat svarskuvert.

Soldatregistret Värmland

Garnisonsmuseet Mek B 9, Box 604, 541 29 SKÖVDE. Tfn. 0500-46 58 33

Regemente: Närke-Värmlands regemente,

Värmlands regemente, Värmlands fältjägerregemente.

Västerbottens soldatregister

Boden Överluleå Forskarförening, Björn Fredriksson, Nipvägen 18, 961 44 BODEN
Regemente: Västerbottens regemente, Västerbottens fältjägerregemente (Livkompaniet), Norrbottens regemente, Norrbottens fältjägarkår, Luleå, Boden och Råneå kompani.

Avgift: 50 kr/tim + porto.

Soldatregistret Älvsborg

Nils-Olof Olofsson, Box 22, 515 21 VIS-KAFORS. Tfn. 033-29 42 46

Regemente: Allt indelt manskap i Älvsborgs

län

Avgift: Svarkuvert med porto, 2 kr/kopia samt 50 kr/tim vid forskning.

Soldatregistret Östergötland

Garnisonsmuseet Centralexp, 581 98 LINKÖPING. Tfn: 013-28 30 65, Fax: 013-28 30 65

E-post: garnisons.museet@telia.com.

Kontaktperson Anders Hill.

Regemente: Samtliga indelta soldater i Östergötland.

(Baserat på broschyr från Björn Lip-pold, Centrala Soldatregistret)

Efterlysning:

Efterlyser information om luffären **Peter Larsson** f.1790 och pigan **Johanna Olsdotter** f.1796-04-22 i Hälledalen, Ödsmål. Deras barn heter **Britta** f.1827-02-24 på sn Ödsmål och **Inga/Inger Maja** f.1829-12-29 dito. De var skrivna på sn Ödsmål. Information om Johannas föräldrar **Olof Jönsson** f.1756? och **Börta Jermundsdotter** f.1760? önskas också, båda skrivna på sn Ödsmål.

Anneli Kronberg, Sämskarvogatan 47, 745 33 Enköping.

Email: ankr1991@hem3.passagen.se

Internet - värt att prova

Anbytarforum:

www.genealogi.se/discus

Föreningen Släktdata:

sd.datatorget.educ.goteborg.se

Göteborgs stad:

www.goteborg.se

Historia på svenska (hela världen):

www.skalman.nu/historia

Händelser en viss dag i historien:

www.scopesys.com/anyday

Ostindiska kompaniet:

ett läromedelsprojekt

<http://ostindiska.educ.goteborg.se>

Riksarkivet och landsarkiven:

www.ra.se

Rötter, Sveriges Släktforskarförbund:

www.genealogi.se

SVA R:

www.svar.ra.se

Svenska emigrantinstitutet:

www.hv.se/forsk/migr/sei

G-gruppen,

svenska släktforskare med tyska anor :

<http://home.swipnet.se/larscra/ggrupp>

LANDET RUNT ur olika medlemsblad.

Denna gång fortsätter Joel Holger att kortfattat redogöra för läsvärda och intressanta artiklar ur medlemsblad för släktforskarföreningar i Sverige. Medlemsbladen finns tillgängliga i VSGF:s bibliotek, Erik Dahlbergsgatan 36 B.

ALIR-ANOR. Forskarföreningen Alir, Söderhamn m. omnejd

Nr 2/99. Gösta Berglöw skriver om Sveriges överbefälhavare under krigsåren - general Olof Thörnell, som var född i Trönö, Hälsingland, år 1877. - Lars Nylander redogör för de enskilda arkiven i Härnösands landsarkiv.

ANKNYTNINGEN. Nyköping-Oxelösunds Släktforskarför.

Nr 3/99. Del 4 av Ulf Berggrens 'Kändisanor från Sörmland' med bl.a. Bengt Westerbergs, Carl Larssons och Hasse Alfredsons anor. Den senare med antavla. - Gullik Dahlstedt berättar om greve Hampus Stellan Mörner på Stjärnfors i Västmanland som först åkte tåg och sedan en lång båtferd från Köping till Björksund i Södermanland (till ett bröllop år 1887) och vidare söderut längs Sörmlandskusten.

ANROPET. StorStockholms Gen. Förening

Nr 2/99. Olof och Ingrid Bergström skriver om "Från kyrkvärd till tattare" och släkten Sundell från Vassunda sn i Uppland samt Uppsala. - Chris Henning har sammanställt en namnlängd över tillfällig (arbetsvandrande) arbetskraft, huvudsakligen män, vid Ljusne Sägverk i Hälsingland. De flesta kom från Värmland.

Nr3/99. Lennart Wallerman har forskat om 'Johan Gabriel Wallermans föräldrar' och berättar ingående om sina systematiska 'projekt' och problemställningar. - Lennart Sjöström berättar om en skeppsdagbok från 1760-talet, som man fann för 20 år sedan i trossbottnen på ett hus i Bergsjö sn i Hälsingland. Skeppet 'Contiance' hade en kapten Andreas Lang och låg bl.a. i Marstrand i dec. 1765.

AN-SIKTET. Folkare Släktforskarför.

Nr 2, maj 99. Här redogöres för soldatregistreringen i Dalarna och efterlyses bidrag till registret.

AROSIANA. Västerås Släktforskarclubb.

Hösten 1999. 'En kyrkklockas historia' berättas av Oskar Johansson. Det gäller Sevaldas storklocka från 1650, omgjuten 1739, 1744 och 1935. - Rune Svegréus skriver om gatunamn i Västerås. - Vidare meddelas att klubbens dataregister innehåller ca 98.000 poster om födda och döda i Alunda, Arboga, Badelunda, Irsta, Köping, Ramnäs, Sevalda, Västerfärnebo och Västerås.

BORÅS SLÄKTBLAD. Borås Släktforskarf.

Nr 40, sept 99. Okänd skribent berättar om 'Nattfrierier'.

BRÄTTE BLADET. Vänersborgs Släktforskarf.

Nr 2/99. Ingrid Deibrandt berättar om sina anor från Brätte och gamla Vänersborg. - Vidare visas förklaringar till de 'mystiska' tecken, som prästen förde in i husförhörslängden som betyg på allmogens läsförmåga och kunskaper i kristendom.

DISKETTEN. Dis-Väst

Nr 3/99. Ingemar Andersson i Jönköping har samlat 2700 små biografier över präster och andra kyrkans tjänare i Skara stift, inmatade på Disgen. - Rolf Eknefelt berättar om olika 'gärningsmän', d.v.s. sockenhantverkare såsom skomakare, skräddare och smeder.

GESTRICIA. Gästrikland Gen. Förening.

Nr 2, juni 99. Del IV av följetången 'Urnakare Erik Westlins dagbok' - 'Rättsfall i Gävle 1796 del II' avser fortsättningen på pigan Anna Brita Norlings bedrägerier.

Nr 3, sept.99. Del V och del III av ovanstående. - Olof Wedin berättar om ett sorgesamt emigrantöde, baserat på 10 st amerikabrev.

HALLANDSFARARES INFORMATION. Hallands Genealogiska Förening.

Nr 44, juni 99. Ingemar Rosengren redogör för ett otäckt dråp på klockaren Erik Gustav Ehn i Lindberg år 1846. Släkttavla på släkten Ehn (7 st klockare) visas. - Serien Halländska socknar fortsätter med Fjärås, som presenteras av Rune Andersson. - Helena Nordbäck i Täby berättar livfullt om ett besök i Varberg och en jakt på porträtt av prästen Lars Dahleberg med hustru Maria Buthelia. Allt slutade lyckligt. - Om Ölmanäs By, den största bondbyn i Ölmevalla sn skriver Sune Börjesson.

HUSFÖRHÖRSNYTT. Skaraborgs Släktforskarförbund

Nr 3, aug.99. Birgitta Johansson från Töreboda Släktforskarförening refererar ingående ett föredrag av docent Torgil Hallböök, f.d. kirurg och klinikchef. Föredraget handlade om 'Sjukvården 1767-1771 vid Mariestads Lazaret'. - För den som forskar i Skaraborg skriver Kjell Henrysson initierat om SVARS:s nyheter betr. Häradsrätternas arkiv. Allt material finns nu tillgängligt på mikrokort avseende Skaraborgs län. - Tage Westergren har sänt in ett utdrag ur Hjo Tidning, 2 sept.1913, som beskriver Norra och Södra Fågelås socknar. Bröderna Jacob, Simon och Erik Gathe omnämnes.

JLS-NYTT. Jämtlands läns Släktforskare

Nr 77, maj 99. Robert Fresk redogör för myntfoten 'jämtsk mark' och skillnaden mot svenska och norska mark. Värdet är något oklart. Något speciellt jämtskt mynt har ej funnits, utan det var endast fråga om ett beräknat värde. Jämtsk mark

förekom under tiden omkr. 1350-1550.

Nr 78, sept. 99. Rune Däcker skriver om 'Åskungen', lantbrukaren och gästgivaren Olof Nilsson på Torsta i Jämtland. Från enkel bakgrund och med pengar från giftemål med bonddottern Mårit Gudmundsdotter kunde Olof Nilsson köpa och utveckla Torstaegendomen med stor viljekraft. Han var en föregångsman inom kreaturs- och hästaveln, öppnade mejeri, gästgiveri och skjutsstation. På Torsta finns numera naturbruksgymnasium. - Bilder med hög teknisk kvalitet! - En reserapport som behandlar släktforskning i Norge lämnas av Kjell Risberg.

KGF-NYTT. Kronobergs Gen. Förening

Nr 65, juni 99. Owe Wennerholm berättar om Feuiska huset i Växjö, som revs på 60-talet. Men före Feuiska hus (byggt 1908) fanns en äldre bebyggelse, som fick ge vika för den tidens 'modernisering' av staden. - I en insändare efterlyser Håkan Elmquist nyanserna i omdömet vid ordet 'vandel', som det anges av prästerskapet i t.ex. flyttningsbetyg (Kristendomskunskap, Läskunskap och Vandel). Han har funnit ett antal alternativ: välfrågad, oöfverklagad, oklandrad, ärlig, beskedlig, anständig, skickelig, oförvitlig, stilla m.fl. - Vidare berättas om Småländsk folketro, tagen ur boken 'Småland' av Björn Gidstam. - Järnvägsbilder visas från 'Krösna-banan'. Nettraby Alnaryd Elmeboda Järnväg.

MARK-RÖTTER. Marks Härads Släktforskarförening

Nr 2/99. Om Torestorps gamla medeltidskyrka och dess inventarier, som delvis finns i behåll trots den förhärjande branden 1784, berättar Göran Persson i Torestorp. Branden skildrades 30 juni 1784 i nyhetstidningen 'Stockholmsposten'.

SKÅNEGENEALOGEN. Skånes Gen. Förb.

Nr 1/99. Bodil Persson, Fjälkinge, skriver en lång innehållsrik artikel om släktforskningens förutsättningar och möjligheter, allt från Bibelns Adam och Eva och Jesu stamtavla enl. Matteus-

evangeliet till Ahnenpass under Nazitiden och Alex Haleys Rötter. Hon behandlar även frågan om varför (sedan äldsta tid) det var så viktigt att hålla reda på släkten. Hon slutar: Men genom att ta reda på inte bara vad förfäderna hette och när de levde, utan också hur de levde och hur de uppfattade världen kan vi kanske få svar på några av våra frågor: Vår egen plats i följden av släktled; distans till dagens situation; en egen ingång till den egna traktens, bygdens och släktens historia. - SGF-redaktören Tor Flensmarck kåserar om 'Närmaste släkten - en fråga om DNA och uppväxt'.

SLÄKT OCH HÄVD. Gen. Föreningen

Nr 1/99. 'Ätten Anreps westfaliska bakgrund' av Jan Anrep-Bjurling, Stockholm. - 'En skandinavisk odysse' av Henric C. Finne, Norge - 'Familjekretsen kring kyrkoherden Sven Wellin i Halltorp' av Nichlas Malm Dahl, Huddinge. - Johan von Sydow in memoriam av Olga Dahl.

SLÄKTDATA. Föreningen Släktdata

Nr 2/99. Kjell Åberg fortsätter sin vallonartikel med en förteckning över 'Källor för forskning kring valloner'. - 'Är kyrkobokföringen helt tillförlitlig?'; en berättelse av framlidne Carl Olof Erikson som belyser vikten av omsorgsfull källkritisk granskning. - Den fylliga artikeln om 'Släktforskning på Internet' avslutas. Än så länge kan man inte klara all släktforskning från datorn, men det är en tids- (och kostnads-) fråga när detta blir möjligt. - Håkan Svensson redogör för läromedelsprojektet om Ostindiska Kompaniet och samtida svensk historia. - Om 'Sturkö båtsmän 1685-1902' skriver Eva Mårtensson-Kangeman på Senoren. - Meddelas att ytterligare register inmatats i Släktdatas Arkiv, som nu har totalt 500.000 poster. - 'Västgötamål', bokanmälan av Per Liljeström.

SLÄKTEN. Södra Västerbottens Släktför.

Nr 2/99. Åke Hellström, Domsjö, har sammanställt några skatter som åvilade lappmarkens innevärnare i äldre tider. - Om 'Den gamla Ledu-

släkten' från Nordmalingstrakten skriver Daniel Brömster. Många namn, hopvävda med varandra genom släktskap, kan följas till 1600-talet. - En släktforskartidning med modern och professionell layout!

VÅRA RÖTTER, VÅR HISTORIA.

Hembygds-o. släktf. Nolaskogs

Nr 62, juni 99. Föreningens 20-åriga verksamhet tecknas av Marie Asplund.

VÄRMLANDS ANOR. Värmlands Släktforskarförening

Nr 2/99. Fortsättning av 'Giftmorden i Silbodalen' av Gun Albinsson Karlsson. - Lars Gunnar Sander refererar ett föredrag av Jan-Olof Larsson, Karlskoga, som handlade om 'Det montenegriska kungahuset'.

VÄSTGÖTAGENEALOGEN. Västgöta Genealogiska Förening

Nr 2, maj 99. Tema: Götene-bygden. Flera medverkande skribenter från olika hembygdsföreningar. Bl.a. beskrivs den gamla kurorten Lundsbrunn av framlidne Sven-Arne Holm. - 'Stupade under Älvsborgs regementets fana' fortsätter med Gäsene och Redvägs kompanier. - 'Den helige biskop Brynolf av Skara levnad', en bokanmälan av Johnny Hagberg, Järpås.

ÅDALINGEN. Ådalens Släktforskarför.

Nr 3/99. Erik Storhannus berättar nu del III av 'Axplock ur Kramforsbolagets historia' - Några utdrag ur Renoverade Domböcker i Västernorrlands län från 17- och 1800-talen redovisas av Britta Ulander, Hägersten.

ÖGF-LÖVET. Östgöta Gen. Förening

Nr 57, maj 99. Om 'Bergsmän i min Hällestadsläkt' skriver Jan Andersson, Örebro. Flera anfäder omtalas i 17:e generationer. - 'Kan vi lita på äldre levnadsbeskrivningar?' frågar Göran Johansson, Lund. Idag har vi större intresse och möjligheter till källkritik. - Anders Hill redogör för soldatregistreringen i Östergötland.

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning
retur med nya adressen till:
VÄSTANBLADET
Erik Dahlbergsgatan 36
411 26 Göteborg

B FÖRENINGSS- BREV

Sverige

Porto betalt

Släktforskarförbundet i Göteborg har flyttat till större lokaler !

Ny adress: Tredje Långgatan 39, 2 tr., 413 27 Göteborg

Telefon som tidigare 031 - 42 33 11, fax 031 - 42 65 76

OBS. FELAKTIGT GATUNUMMER I FÖRRA VÄSTANBLADET !

👉 **Nästa nummer av Västanbladet har manusstopp den 17 jan. 2000.** 👈

Tveka inte ! Såväl korta som längre manus och forskningsresultat mottages för publicering. Gärna även små anekdoter o.d. Låt oss också få ta del av Dina synpunkter.

V S G F :s

BIBLIOTEK och EXPEDITION

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg

har under hösten öppet t.o.m. den 9/12 1999 samt efter jul- och nyårsuppehåll f.o.m. den 13/1 år 2000.

tisdagar kl 10.00 - 12.00

torsdagar kl 10.00 - 14.00 (då torsdagsgruppen har sin verksamhet) samt **1 timma före varje föreningsmöte** på Erik Dahlbergsgatan. Sybil Winell, tel. 16 05 95, har erbjudit sig att öppna biblioteket för besök efter telefonöverenskommelse.

Tel. 031-13 12 26 www.genealogi.se/vsgf.htm Postgiro 24 23 85 - 3